

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
BAŞBAKANLIK**

Ref: B. 02.1.HZN.0.08.02.00/500/18999

Sn. Dominique Strauss-Kahn
Başkan
Uluslararası Para Fonu
Washington DC 20431
A.B.D.

Ankara, 28 Nisan 2008

Sayın Strauss-Kahn,

1. Ekonomik performanstaki iyi gidişat sürmektedir. Ekonomimizin, küresel finansal piyasalarda yaşanan sert dalgalanmalar karşısında göstermiş olduğu dayanıklılık; son 5 yılda uygulanmış olan ihtiyatlı politikaların bir sonucudur. Büyüme küresel eğilimlere paralel olarak ılımlı hale gelse de, güçlü olmaya devam etmektedir. Her ne kadar rekor düzeydeki petrol fiyatları toplam cari işlemler açığını genişletmekte olsa da, enerji hariç açık GSYH'ye oran olarak istikrarlı bir seyir izlemektedir. Enflasyon, büyük ölçüde enerji ve gıda fiyatlarındaki küresel artışın etkisiyle hedeflenen seviyenin üzerinde kalmış, ancak çekirdek enflasyon son 12 ay içinde önemli ölçüde azalmıştır. 2007 yılı faiz dışı fazlası, hedefin altında kalmış olsa da, net kamu borcu program hedeflerinin çok ötesine geçerek GSYH'nin¹ %30'unun altına inmiştir.

2. Program uygulaması kapsamındaki hedeflere ulaşılmasında ulaşılan aşama aşağıda açıklanmaktadır:

- *Sayısal performans kriterleri ve enflasyon istişare mekanizması* (Ek A). Dış borçlanma ve net uluslararası rezervlere ilişkin tüm 2007 yılı Ağustos ve Aralık ay sonu hedeflerine ulaşılmıştır. Enflasyon, 2007 yılı Haziran ve Eylül ayları sonunda iç bandın üzerine çıkmış olmasına rağmen dış bandın içerisinde kalmış; 2007 yılı Aralık ayı sonunda ise dış bant aşılmıştır. Merkez Bankası, 2007 yılı Haziran ve Eylül ayı gerçekleştirmelerinin sebeplerini IMF uzmanları ile istişare etmiş ve enflasyonun hedeflenen düzeylere tedrici olarak düşürülmesine ilişkin taahhüdünü teyit etmiştir. Merkez Bankası, Aralık ayındaki sapmanın nedenlerini ve alınacak politika tedbirlerini Hükümete hitaben yazılan bir mektupla açıklamış ve aynı mektubu enflasyon istişare mekanizması gereği (1 Mayıs 2007 tarihli Niyet Mektubu, Ek D) Fon'a da iletmiştir. Merkezi yönetim harcamalarındaki hızlanmanın geriye çevrilmesinde yaşanan güçlükler, emekli aylıklarının ve sağlık harcamalarının (özellikle özel hastanelerde) öngörülenden fazla artması ve bazı ürünlere yönelik talebin (özellikle otomobil ve tütün) zayıf kalmasının etkisiyle tüketime bağlı vergi gelirlerinin azalması nedeniyle 2007 yılı Nisan, Ağustos ve Aralık ay sonu kamu

¹ GSYH'ye yapılan tüm atıflarda, 8 Mart 2008 tarihinde kamuoyuna açıklanan revize ulusal hesap verileri esas alınmıştır.

maliyesi hedeflerine ulaşamamıştır. Buna ilaveten, büyük bir enerji kamu iktisadi teşebbüsünün (KİT) vergi borçları ve ödeme performansında yaşanan bazı olumsuzluklar da gelirleri menfi etkilemiştir.

- *Yapısal kriterler.* Kamu iktisadi teşebbüslerinde ve devlet memuriyetinde yeni istihdam edilecek personele ilişkin 2007 yılı Haziran, Eylül ve Aralık ay sonu yapısal kriterleri yerine getirilmiştir. Sigortacılık Kanunu 3 Haziran 2007 tarihinde TBMM’de kabul edilmiştir (yapısal kriter). Büyük işverenlerin, çalışanlarının maaşlarını banka hesapları aracılığıyla ödemesini sağlayacak yasal çerçevenin oluşturulmasına ilişkin 2007 yılı Haziran ayı sonu yapısal kriteri, Meclis’in erken seçim kararı almasıyla birlikte yerine getirilememiş, ancak söz konusu düzenleme 2008 yılı Nisan ayı içerisinde yasalaşmıştır. Mevcut vergi harcamalarının rakamsal büyüklüğünü ortaya koyan bir raporun yayımlanmasına ilişkin 2007 yılı Haziran ayı sonu yapısal kriteri, ilgili kurumlardan gerekli bilgilerin derlenmesinde yaşanan zorluklar nedeniyle bir süre gecikme ile karşılanmıştır (rapor 10 Ekim 2007 tarihinde yayımlanmıştır). Katma değer vergisi iadelerinde risk bazlı denetim sisteminin 2007 yılı Aralık ayı sonuna kadar uygulamaya konulmasına ilişkin yapısal kriter gecikmeyle karşılanmıştır (2008 yılı Nisan ayı içerisinde, 17. paragraf). Sosyal güvenlik primleri ve vergiler için birleştirilmiş vergi beyannamesi formunun 2007 yılı sonuna kadar oluşturulmasına ilişkin yapısal kriter tutturulamamıştır. Ancak, ilgili kanun 2008 yılı Nisan ayında yasalaşmış olup, uygulamanın 2008 yılı sonuna kadar başlaması beklenmektedir (16. paragraf). Aile hekimliği uygulamasının 22 ile yaygınlaştırılmasına ilişkin 2007 yılı Aralık ayı sonu yapısal kriteri, teknik zorluklar nedeniyle bir süre gecikmeyle kısmen karşılanmış olup, söz konusu uygulama 2008 yılı Nisan ayına kadar 20 İl’e yaygınlaştırılmıştır.
- *Yeni politikalar:* Son dönemde çok sayıda politika tedbiri alınmış bulunmaktadır. Bu çerçevede özellikle,
  - 2008 yılına ilişkin olarak kamu sektörü faiz dışı fazlasının GSYH’ye oranını %3,5 olarak hedefleyen ihtiyatlı bir mali politika oluşturulmuştur (10. paragraf);
  - Mali sürdürülebilirliğe önemli katkıda bulunacak bir sosyal güvenlik reformu kabul edilmiştir (15. paragraf);
  - Vergi idaresinin güçlendirilmesine yönelik önemli adımlar atılmıştır (17. paragraf);
  - Enerji sektörünün güçlendirilmesine yönelik planlarımız kapsamında nihai tüketicilere yönelik ortalama elektrik tarifeleri önemli ölçüde artırılmıştır (5 yıllık sürede ilk artış) (19. paragraf) ve
  - Bankaların karşılık yükümlülükleri uluslararası normlara uygun olarak güçlendirilmiştir (21. paragraf).

3. Bu son gelişmeler doğrultusunda Stand-By Düzenlemesinin Yedinci Gözden Geçirmesi’nin tamamlanması talep edilmektedir. Alınmakta olan telafi edici tedbirler ışığında (9–20. paragraflar) konsolide kamu sektörü faiz dışı fazlası, KİT’ler hariç konsolide kamu sektörü faiz dışı fazlası, merkezi yönetim ve sosyal güvenlik kuruluşlarının faiz dışı harcamaları ve sosyal güvenlik kuruluşlarının dengesine ilişkin 2007 yılı Aralık ayı sonu

performans kriterlerinin uygulanmaması talep edilmektedir. Bu gözden geçirme, 10 Mayıs 2008 tarihinde sona erecek olan mevcut Stand-By Düzenlemesi'nin son gözden geçirmesi olup, söz konusu Düzenleme kapsamında kalan tutarın tamamının çekilebilmesine (2,25 milyar SDR, 3,7 milyar ABD Doları) olanak sağlayacaktır.

2008 Yılına İlişkin Makroekonomik Çerçeve

4. 2007 yılında GSYH büyümesi, %4,5 olarak gerçekleşerek orijinal hedefin yarım puan altında kalmıştır. Büyüme, kuraklığa bağlı olarak tarımsal üretimin düşmesi ve net ihracattaki zayıflama nedeniyle yavaşlamıştır. Önümüzdeki dönemde, büyüme performansının küresel ekonomik ve finansal dalgalanmalara karşı dayanıklılığını koruması beklenmektedir. Aynı zamanda, kötüleşen küresel ortamın belirsizliği artırdığı ve küresel büyümeye ilişkin beklentileri bozduğu da dikkate alınmaktadır. Bu bağlamda, yıl sonu büyüme hedefi bir miktar revize edilerek, yaklaşık %4,5 seviyesine çekilmiştir.

5. Dış denge tarafında; ihracat hacmi Türk Lirası'ndaki güçlenmeye rağmen, temel ticaret ortaklarımızdaki güçlü büyümenin katkısıyla 2007 yılında %10,9 oranında artmıştır. İthalat artışı 2007 yılı içinde hızlanmış ve yılın tümü için %11,1 seviyesine ulaşmıştır. Bununla birlikte, 2006 yılında GSYH'nin %6'sı düzeyinde bulunan cari işlemler açığı, %5,7 seviyesine gerilemiştir. 2008 yılında, cari işlemler açığının GSYH'ye oranının temelde petrol fiyatlarındaki artışın etkisiyle bir miktar yükselerek, %6,5 civarında gerçekleşmesi beklenmektedir. Öte yandan, dış finansman görünümü 2007 yılında olumlu bir seyir ortaya koymuş ve doğrudan yabancı yatırımlar (özel sektördeki yoğun birleşme ve satın alma faaliyetlerinin etkisiyle), cari işlemler açığının yarısından fazlasını finanse etmiştir. 2008 yılında doğrudan yabancı yatırımların, devam eden birleşme ve satın alma faaliyetleri ile yeniden canlanan özelleştirme uygulamalarının desteğiyle, cari işlemler açığının dörtte birinden fazlasını finanse etmesi beklenmektedir. Son dönemde küresel piyasalarda yaşanan kredi koşullarındaki sıkılaşma ve riskin yeniden fiyatlandırılması eğilimleri bağlamında, cari işlemler ve sermaye hesaplarındaki gelişmelerin yakından takip edilmesine devam edilecek ve gerektiği takdirde, politika ayarlamaları yapılacaktır.

Para Politikası

6. Düşük ve istikrarlı enflasyon sürdürülebilir büyümenin temel unsurudur. 2006 yılı ortasında piyasalarda yaşanan dalgalanmadan bu yana Merkez Bankası tarafından uygulanmakta olan sıkı para politikası; artan küresel emtia fiyatları ve yapılması gereken yurt içi fiyat ve vergi ayarlamaları nedeniyle son dönemde yükselen enflasyon oranlarına rağmen, çekirdek enflasyon oranında 2007 yılının başlarından itibaren kayda değer bir düşüş yaşanmasını sağlamıştır. Özellikle, 2007 yılı Kasım ayında petrol ürünleri ve tütünden alınan maktu vergilerde yapılan ayarlamalar ve yüksek girdi maliyetlerini (19. paragraf) yansıtılmak amacı ile 2008 yılı Ocak ayında nihai tüketici enerji fiyatlarında yapılan artışlar, enflasyon üzerinde yukarı yönlü geçici bir baskı oluşturmuştur. Ancak, söz konusu ayarlamalar, ihtiyatlı mali duruşa katkı sağlamak ve yurt içi enerji arzı artışını kolaylaştırmak suretiyle, orta vadede daha düşük enflasyona ulaşılmasını destekleyecektir. Aynı zamanda, 2007 yılı başlarından itibaren çekirdek enflasyonda gözlenen gerileme, Eylül 2007 – Şubat 2008 döneminde faiz oranlarının kademeli olarak düşürülmesine imkan sağlamıştır. Dalgalı enerji ve gıda fiyatları ile uluslararası finansal piyasalara yönelik belirsizlikler, enflasyon görünümüne ilişkin yukarı yönlü risk oluşturuyor olsa da; önümüzdeki dönemde, makroekonomik politikaların enflasyondaki düşüş sürecine destek vermeyi sürdürmesi beklenmektedir. Bu kapsamda, Merkez Bankası, enflasyon görünümüne ilişkin olumsuz

gelişmelere – olumlulara kıyasla – daha duyarlı olmak suretiyle, son dönemde gerçekleşen fiyat artışlarının ikincil etkilerini kontrol altına almaya ve enflasyon oranlarını resmi hedef seviyesine indirmeye odaklanacaktır.

7. Finansal sistemde risklerin birikmesini engelleyen ve dış gelişmelere uyum gösterme esnekliği sağlayan dalgalı kur sistemine olan bağlılığımız sürmektedir. Aynı zamanda, uluslararası rezervlerin ihtiyaten artırılması programın temel hedeflerinden birisi olmaya devam etmektedir. Uluslararası piyasalarda artan dalgalanmalar karşısında, son dönemde günlük asgari döviz satın alım miktarı (Merkez Bankası'nın 2008 yılı programında belirtilen 30 milyon ABD Doları seviyesinden) 15 milyon ABD Doları'na düşürülmüş olup, bankaların 30 milyon ABD Doları'na kadar Merkez Bankası'na ilave satım yapabilme seçeneği bulunmaktadır. Geçmişte olduğu gibi, Merkez Bankası tarafından, piyasa koşullarına bağlı olarak günlük ihale ve/veya opsiyon tutarlarının her iki yönlü olarak değiştirilmesi ve olağanüstü koşullarda ihalelerin geçici bir süreyle durdurulması hakkı saklı tutulmaktadır. Ayrıca, döviz kurundaki aşırı oynaklığı engellemek için ihtiyari müdahale seçeneği de saklı tutulmaktadır.

Kamu Maliyesi

8. Son yıllarda elde edilen yüksek faiz dışı fazla oranları; borcun GSYH'ye oranında, enflasyonda ve reel faizlerde sağlanan düşüşün ardındaki temel unsur olmuştur. Bu sayede kamu maliyesi artık çok daha güçlü bir konumdadır. Bu durum, bugüne kadar maliye politikasının temel göstergesi olan, (revizyon öncesi) GSMH'nin %6,5'i seviyesindeki faiz dışı fazla hedefi yerine, açık bir orta vadeli mali çerçeve ortaya konulması imkanını sağlamıştır. Söz konusu mali çerçeve, borcun azaltılması hedefine odaklanacak ve harcama hedeflerine ulaşmaya yönelik güçlendirilmiş kurumsal düzenlemeler içerecektir (12. paragraf). Finansal işlemler ve istihdam üzerindeki vergi yükünün zaman içinde hafifletilmesine imkan sağlanabilmesi için, harcamaların kontrol altında tutulmasına ve vergi idaresinde iyileştirmelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte, kısa vadede maliye politikası, Merkez Bankası'nın enflasyonla mücadelesinin desteklenmesi ve cari denge üzerindeki baskıların hafifletilmesine odaklanacaktır.

9. 2007 yılına ilişkin olarak, planlananın üzerinde gerçekleşen harcamalar ve beklenenin altında gerçekleşen gelirler nedeniyle, faiz dışı fazla hedeflenenden daha düşük gerçekleşmiştir. Önümüzdeki dönemde kamu maliyesini güçlendirmek amacıyla, 2007 yılı sonu ve 2008 yılı başı gelirlerinde artış sağlayan, vergi tahsilatını güçlendirmeye yönelik çalışmalar da dahil olmak üzere, vergi idaresinin kalıcı biçimde iyileştirilmesine odaklanılmıştır.

10. 2008 yılı revize bütçe hedefimiz, 2007 yılı gerçekleştirmeleri ile paralel olarak, GSYH'nin en az %3,5'i oranında faiz dışı fazla elde edilmesi yönündedir. Ekonomideki yavaşlama eğilimi dikkate alındığında, istihdam piyasası reformları ile (önceden 2009 yılı için planlanmıştı) bazı öncelikli yatırım projelerinin hızlandırılmasına imkan sağlamak için revizyon ihtiyacı doğmuştur. Bu kalemlerin yaratacağı ek maliyet, toplamda GSYH'nin %0,5'ini aşmayacaktır. Bu hedeflerin yakalanabilmesini teminen:

- Gelirleri artırmak amacıyla; akaryakıt ve tütün ürünlerine uygulanan maktu vergilerin ayarlanması ile gelir idaresinin güçlendirilmesi de dahil olmak üzere, birtakım tedbirler alınmıştır. Ayrıca, her ne kadar gelir hedeflerine ulaşılacağına dair inancımız tam olsa da; gelirlerin tahminlerin altında kalması ya da –kamu iktisadi teşebbüslerinin

fiyatlamalarına ilişkin olanlar da dahil olmak üzere– diğer bütçe varsayımlarının gerçekleşmemesi halinde, ilave tedbirler uygulamaya konulacaktır.

- Harcamaların, GSYH'ye oran olarak, 2007 yılı gerçekleştirmelerine göre bir miktar daha düşük kalması beklenmektedir. Personel harcamalarının kontrol altına alınması amacıyla yeni memur alımlarına getirilen (devlet memuriyetinden ayrılanların en fazla %50'si kadar yeni memur istihdam edilmesi yönündeki) sınırlamalara riayet edilmiştir.
- Sosyal Güvenlik Kurumu'nun (SGK) açıklarının kontrol altına alınmasına yardımcı olmak amacıyla, sağlık harcamalarında verimliliğin artırılmasına yönelik tedbirler uygulamaya konulmuştur (13. paragraf).
- Elektrik (19. paragraf) ve doğalgaz fiyatlarında yapılan son fiyat ayarlamalarının, KİT'lerin 2008 yılı gelirlerini (fiyat ayarlaması yapılmamış olması durumuna kıyasla) GSYH'nin %0,4'ü kadar iyileştirmesi beklenmektedir.

11. İstihdam düzeyinin düşük kalmasına ve kayıtdışılığın artmasına neden olan ve sonuçta, büyümeye sekte vuran işgücü piyasası katılıkları ve istihdam üzerindeki mali yüklerin azaltılması için kapsamlı bir reform paketi hazırlanmış olup, paketin yakın gelecekte hayata geçirilmesi planlanmaktadır. Söz konusu reform paketi: (i) özel sektörün tâbî olduğu özel istihdam ve ruhsat yükümlülüklerinin yumuşatılması da dahil olmak üzere, mali olmayan yükleri azaltmakta, (ii) aktif işgücü piyasası programlarını genişletmekte, (iii) geçici istihdam üzerindeki kısıtlamaları hafifletmekte ve (iv) işverenlerin sosyal güvenlik katkı paylarının 5 puan azaltılmasının yanında, gençlerin istihdamına yönelik ilave teşvikler getirmektedir. İstihdam paketinin bu yılın bütçesine olan maliyetinin GSYH'nin %0,25'inden daha düşük seviyede kalması temin edilmiştir.

12. Orta vadeli mali çerçevenin önemli ölçüde güçlendirilmesi planlanmaktadır. Şu an itibarıyla bu gözden geçirme için bir önkoşul olmak üzere, borç azaltımına ilişkin hedefler (2012 yılı itibarıyla Maastricht tanımlı brüt borç stoku GSYH'nin %30'una indirilecektir) ile bu hedeflerle tutarlı faiz dışı fazla ve faiz dışı harcama patikalarını içeren revize bir orta vadeli mali çerçeve çok yakında duyurulacaktır (ayrıntılar www.hazine.gov.tr adresinde yayımlanacaktır). Kısa vadede (2009), borç seviyesinin öngörülerin altına inmesi halinde dahi, faiz dışı fazla hedefleri muhafaza edilecektir. Bu çerçevenin kurumsallaştırılmasına yönelik olarak alternatif seçenekler üzerindeki çalışmalara, 2009 yılı bütçesi öncesinde bir karara ulaşmak hedefiyle devam edilecektir. Kamu maliyesi hedeflerinin izlenmesini kolaylaştırmak ve mali saydamlığı artırmak amacıyla, daha önceden açıklanan bir takvim çerçevesinde kamu maliyesi istatistiklerinin duyurulmasına ve merkezi yönetim dışında kalan –Sosyal Güvenlik Kurumu, KİT'ler ve döner sermayeler dahil– sektörlerle ilişkin daha fazla verinin yayımlanmasına başlanmıştır. Ayrıca, merkezi yönetim ile Sosyal Güvenlik Kurumu'nu konsolide bazda gösteren hesaplar da yayımlanacaktır.

13. Sağlık sistemini geliştirme, zaman içerisinde sistemin verimliliğini artırma ve sistemin uygun bir şekilde finanse edilmesini temin etme yönündeki kararlılığımız sürmektedir. 2008 yılında sağlık harcamaları için tahsis edilen bütçe yeterli görülmekte ve geçtiğimiz birkaç yılda görülen harcama hedefi aşımalarının tekrar etmemesine yönelik tedbirler hayata geçirilmiş bulunmaktadır. Somut tedbirler şu hususları içermektedir: (i) devlet hastanelerinin 2008 yılı bütçelerine, üçer aylık sıkı global tavanlar getirilmiştir (ii) 2007 yılından devreden alacakların yasal olarak çözümlenmesi amacıyla “iskonto” sistemi uygulamaya konulmuş ve

bu sistemin 2008 yılında da uygulanabilmesi için gerekli yasal yetki 2008 yılı Mart ayı içerisinde yenilenmiştir ve (iii) ayakta tedavi hizmetlerinden, hizmet basamağına göre artan oranlarda farklılaştırılmış katkı payı alınmasına ilişkin duyuru yakın zamanda yapılacaktır. Katkı payları birinci basamak sağlık hizmetleri için 0 ilâ 2 YTL aralığında, ikinci basamak sağlık hizmetleri için 5 ilâ 10 YTL aralığında ve üçüncü basamak sağlık hizmetleri için de 8 ilâ 10 YTL aralığında olacaktır. Sevk alınması halinde, ikinci ve üçüncü basamak sağlık hizmetlerinden alınan katkı paylarına %100 oranında iskonto uygulanacaktır. Sevk sisteminin kurulması ve farklılaştırılmış oranlarda katkı payı alınması uygulamasının bir an önce hayata geçirilebilmesine yönelik teknik hazırlıklar devam etmektedir. Orta vadeli verimliliğin artırılması kapsamında, sağlık sisteminin finansmanına ilişkin bir aktüeryal raporun, 2008 yılı Haziran ayı sonuna kadar yayımlanması planlanmaktadır. Ayrıca, 2008 yılı Nisan ayı itibarıyla kapsamı 20 bölgeye ulaşan aile hekimliği uygulamasının yaygınlaştırılmasına devam edilmektedir.

14. Kamu maliyesine ilişkin hedeflerimizi desteklemek üzere; KİT'lerden ayrılanların en fazla %10'u kadar yeni eleman istihdam edilmesine devam edilecek ve maktu vergiler ile KİT ürün fiyatlarının (enerji fiyatları dahil) program varsayımlarıyla uyumlu olması sağlanacaktır. Aksi takdirde, ivedilikle telafi edici tedbirler uygulamaya konulacaktır. Katma Değer Vergisi'nin veya Gelir Vergisi'nin yapısını bozacak sektörel vergi indirimlerinden ve kamu maliyesinin saydamlığına ve mali disipline zarar verecek bütçe dışı fon tesis edilmesi uygulamasından kaçınılacaktır.

Yapısal Kamu Maliyesi Reformları

15. Anayasa Mahkemesi'nin 5510 sayılı Kanuna ilişkin görüşlerini dikkate alan ve aynı zamanda söz konusu Kanunun getireceği tasarrufların büyük bölümünü muhafaza eden yeni bir sosyal güvenlik reform kanunu TBMM tarafından kabul edilmiştir. Reform, kamu mali sürdürülebilirliğinin orta ve uzun vadede güçlü bir temele oturtulmasına büyük katkı sağlayacaktır. Yeni Kanun aynı zamanda yeni bir genel sağlık sigortası sistemi oluşturmaktadır. Bu alanda verimliliği artırmak amacıyla yeni Kanun, Sosyal Güvenlik Kurumu'na ayakta tedavi hizmetleri için birinci, ikinci ve üçüncü basamaklarda farklılaştırılmış oranlarda katkı payı belirleme yetkisi vermektedir. Kanunun 2008 yılı Ekim ayından itibaren bütünüyle uygulamaya konulması beklenmektedir. Yeni yasanın yürürlüğe girmesi öncesinde, emekli maaşlarında yapılacak ayarlamaların yeni Kanunda yer alan endeksleme katsayılarının öngördüğü artış oranlarını aşmaması temin edilecektir.

16. Aynı zamanda, sosyal güvenlik prim tahsilatının iyileştirilmesi amacıyla çeşitli önlemler alınmaktadır. Bir önceki dönemde Meclis'in erken seçim kararı alması nedeniyle gecikmiş olan, büyük işverenlerin, çalışanlarının maaşlarını banka hesapları aracılığıyla ödemesini gerekli kılacak yasal çerçeve, sosyal güvenlik reformu kapsamında kabul edilmiştir (önkoşul). Ayrıca, prim tahsilat tekniklerini güçlendirme ve modernize etme çalışmaları da sürmektedir. Bu çerçevede, Sosyal Güvenlik Kurumu bünyesinde borç tahsilatı ile ilgilenmek üzere özel birimler kurulmuştur. Ayrıca, Sosyal Güvenlik Kurumu Prim Tahsilatı Dairesi bünyesinde büyük işverenlerle ilgilenmek üzere ayrı bir birim oluşturma çalışmaları da devam etmektedir. Diğer taraftan, İstanbul, Ankara ve İzmir'de Büyük İşveren Ofislerini işlevsel hale getirme çalışmaları devam etmekte olup, söz konusu ofislerin 2008 yılı Eylül ayı itibarıyla faaliyete başlaması beklenmektedir. Öte yandan, birleştirilmiş vergi beyannamesi formu oluşturulmasına ilişkin yasal çerçeve kabul edilmiş olup, söz konusu uygulamanın 2008 yılı sonuna kadar başlaması beklenmektedir.

17. Vergi idaresinin geliştirilmesi, orta vadede vergilerin kamu mali hedeflerini tehlikeye atmadan indirilebilmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Büyük Vergi Mükellefleri Birimi'ne tahsis edilen denetçi sayısı 50'ye çıkarılmış olup, uygun kalifiye elemanlar bulundukça yeni denetçiler atanacaktır. Katma değer vergisi iadelerinde görülen usule aykırı işlemlerin giderilmesi amacıyla: (i) vergi iadelerinin üçüncü tarafların vergi yükümlülüklerine mahsup edilmesine imkan tanıyan düzenleme iptal edilmiştir (mahsup tutarı hak sahibinin yükümlülükleriyle sınırlandırılmıştır); (ii) KDV iadelerinde risk bazlı denetim sistemine geçilmesine ilişkin pilot uygulama başlatılmış olup (önkoşul), söz konusu uygulama alınacak olumlu neticelerle birlikte 2008 yılı sonuna kadar daha fazla mükellefi kapsayacak şekilde genişletilecektir. Uygulama öncesinde ise mahsup işlemlerinin iade sonrası denetimine başlanacaktır; (iii) mükelleflerin belirli bir haddi aşan alım ve satım faturalarının aylık olarak çapraz kontrolüne başlanacaktır ve (iv) orta vadede, denetim elemanlarının toplam insan kaynağı içerisindeki payı %5'ten %10'a çıkarılacaktır. Vergi uyumunu artırmak amacıyla; (i) büyük vergi usulsüzlüklerine verilen cezalar, 2008 yılı sonuna kadar yaptırımların güçlendirilmesi anlayışıyla gözden geçirilecek, (ii) hapis cezalarının para cezasına çevrilebilme imkanı 2008 yılı sonuna kadar kaldırılacak ve (iii) fatura kesimini denetlemek amacıyla kontrol mahiyetinde alışveriş yapan denetim ekipleri güçlendirilecektir.

18. Esnekliği artırmak, performansı teşvik etmek ve beşeri sermaye birikimine daha fazla öncelik vermek suretiyle kamu hizmetlerinde verimliliği artıracak; maaş düzenlemelerine yönelik mevcut yasal çerçeveyi birleştirmek suretiyle benzer işe farklı ücret uygulamasının önüne geçecek; istihdamın ve ücret politikalarındaki değişikliklerin daha etkin bir biçimde izlenmesi yoluyla personel harcamalarının toplam kamu harcamaları içerisindeki payını azaltacak bir kamu personel reformunu gerçekleştirme konusundaki kararlılığımız sürmektedir.

19. Enerji sektöründe faaliyet gösteren KİT'lerin mali açıdan sürdürülebilirliklerini temin edecek kapsamlı bir plan oluşturulmuştur. Söz konusu plan dört unsurdan oluşmaktadır: (i) son kullanıcı elektrik tarifelerinin ayarlanması; (ii) girdi maliyetlerindeki değişimlerin fiyatlara otomatik olarak yansımaları temin edecek bir fiyatlandırma mekanizmasının uygulanması; (iii) belediyelerin gecikmiş borçlarının çözülmesi ve (iv) sektöre ilişkin özelleştirme stratejisinin hızlı bir şekilde yeniden hayata geçirilmesi. 1 Ocak 2008 tarihinde son kullanıcı elektrik tarifelerinde ortalama %16,5 oranında ayarlama yapılmıştır. KİT sektörüne ilişkin 2008 yılı faiz dışı fazla hedefiyle uyumlu olacak şekilde, 1 Temmuz 2008 tarihinde yürürlüğe girmek üzere, girdi maliyetlerindeki değişimleri fiyatlara yansıtacak ve bu yolla sektörde yapılacak özel teşebbüs yatırımlarına güvenilir bir baz teşkil edecek otomatik fiyatlandırma mekanizmasının uygulanmasına ilişkin karar alınmıştır.

20. Belediyelerin sokak aydınlatması dahil gecikmiş borçlarının çözülmesine ve elektrik sektörünün mali performansı üzerinde önemli olumsuz etkisi olan teknik kayıp ve kaçakların azaltılmasına yönelik detaylı bir eylem planı üzerindeki çalışmalar sürmektedir. Ayrıca, dağıtım ve üretim alanlarında özel sektör katılımının artırılması yönündeki stratejik hedef doğrultusunda hızlı adımlar atma kararlılığımız sürmektedir. Dört adet bölgesel elektrik dağıtım şirketinin özelleştirme ihale süreci kısa bir süre içerisinde başlatılacaktır (önkoşul). Bu çerçevede, orijinal zaman çizelgesinde dağıtım şirketleri için ortaya konulan bazı performans hedeflerinin ve yatırım yükümlülüklerinin yeniden ayarlanması ihtiyacı dikkatli bir şekilde gözden geçirilecektir. Ayrıca, önümüzdeki dönemde üretim varlıklarının da özelleştirilmesi konusundaki kararlılığımız sürmektedir.

Mali Sektör Reformları

21. Denetim ve düzenleme uygulamalarının uluslararası en iyi uygulamalarla tamamen uyumlu hale getirilmesine yönelik olarak, yakın geçmişte Mali Sektör İstikrar Değerlendirme Raporunda da ifade edilen çalışmalara devam edilmektedir. Bu amaçla, BDDK yakın geçmişte likidite yeterliliğini yükseltmiş ve iyi ihtiyati uygulamalarla uyumlu olarak yakın izlemedeki kredilere özel karşılık ayrılmasını temin eden yeni bir düzenleme yayımlamıştır. BDDK, bankaların risk yönetimi uygulamalarına ilişkin olarak gerçekleştirdiği denetim çerçevesinde, bankalara döviz kuru risklerinin kapsamlı biçimde izlenmesi yönündeki sorumluluklarını tekrar vurgulayacaktır. Ayrıca, Merkez Bankası mali istikrar açısından kur riskleri üzerindeki gözetimini etkinleştirmek amacıyla, şirketler kesiminin döviz pozisyonuna yönelik yeni bir anket çalışması başlatmıştır. Anket sonuçları 2008 yılı sonu itibarıyla yayımlanacaktır. Basel II'ye ilişkin olarak BDDK, yeni kuralların tam olarak uygulanmasını 2009 yılı başlarına ertelemiştir. Ancak, bankaların yeni sermaye yükümlülüklerine hazırlık yapmaları için yeterli zaman tanınması amacıyla, çeşitli banka varlıkları için belirlenen risk ağırlıkları yakın zamanda BDDK tarafından açıklanacaktır.

22. Bankaların risklerini ihtiyatlı bir biçimde değerlendirebilmeleri, esas olarak kredi kullananların mali durumlarına ilişkin doğru ve zamanlı bilgilerin mevcudiyetine bağlıdır. Bu düşünceyle, yeni Türk Ticaret Kanunu'nun 2008 yılı içerisinde TBMM tarafından kabul edilmesi yönündeki kararlılığımız sürmektedir. Türk Ticaret Kanunu, şirketlerin mali tablolarının Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarıyla uyumlu bir şekilde hazırlanmasını gerekli kılacak ve dolayısıyla kapsamlı ve zamanında raporlama yönünde önemli ölçüde iyileşme sağlayacaktır.

23. Etkin ve finansal açıdan istikrarlı bir konut finansman sistemi için gereken koşulları oluşturma konusundaki kararlılığımız devam etmektedir. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) bir dönüm noktası olan 2007 yılı Şubat ayı tarihli Konut Finansmanı Kanunu'nun uygulanmasına yönelik birçok önemli düzenlemeyi yayımlamıştır. Varlığa dayalı menkul kıymetlere ilişkin taslak bir yönetmelik yakın zamanda kamuoyunun görüşlerine açılmış olup, ipotekli konut finansman kuruluşlarına yönelik taslak bir yönetmelik de kısa bir süre içinde kamuoyunun görüşlerine açılacaktır. Her iki yönetmelik de 2008 yılı Haziran ayı sonuna kadar nihai haline getirilerek yayımlanacaktır. BDDK, konut finansmanına ilişkin yeni düzenlemelerin bankalar ve ilgili kuruluşları tarafından uygulanmasını kontrol etmek amacıyla gereken önlemleri almayı planlamaktadır. Söz konusu denetim faaliyetleri, bankaların, konut finansmanı kredilerine ilişkin tüm riskleri tespit edecek güçlü sistemlere sahip olmasının gerekli kılınmasını da içerecektir.

24. 2007 yılı Mayıs ayında gerçekleşen, Halk Bankası'nın %25'inin halka arzı son derece başarılı olmuştur. Halk Bankası'nın %24'lük kısmının daha önümüzdeki dönemde, piyasa şartlarına bağlı olarak, ikincil hisse arzına sunulması için hazırlıklar yapılmaktadır. Bu aşamadan sonra ise, çoğunluk hisselerinin blok satışı yapılabilecektir. Halk Bankası'nın tamamen özelleştirilmesi sonrası, Ziraat Bankası için de bir özelleştirme stratejisi hazırlanması yönündeki kararlılığımız devam etmektedir.

25. TMSF, mevduat sigorta kuruluşu işlevlerine daha fazla odaklanabilecek bir konuma gelmiş durumdadır. TMSF yakın geçmişte mevduat sigorta sisteminin işleyişini daha da iyileştirecek, risk bazlı prim uygulamasına geçilmesi yönünde karar almıştır. TMSF'ye görevinde yardımcı olmak amacıyla, ilgili tüm düzenleyici ve denetleyici kuruluşlar arasında etkin bir işbirliği ve bilgi paylaşımı temin etme hususundaki kararlılığımız devam etmektedir.

Yatırım Ortamı

26. 2007 yılında 20 milyar dolara ulaşan net doğrudan yabancı yatırım girişleri, geçtiğimiz yılın rekor niteliğindeki 19 milyar dolarlık seviyesini aşarak, yeni bir rekor kırmıştır. Birçok farklı sektörde halen devam etmekte olan birleşme ve satın almalar ile yeni özelleştirme hamlesinin, doğrudan yabancı yatırım girişlerini hem bu yıl, hem de orta vadede desteklemesi beklenmektedir. 2008 yılı özelleştirme gündeminde yer alan temel kalemler arasında Tekel tütün işletmeleri (ihale süreci Şubat'ta tamamlandı), Türk Telekom (%15'lik kısmının halka arzı), elektrik dağıtım ve üretim varlıkları, şeker fabrikaları, otoyol ve köprü geçişleri, Milli Piyango ve Halk Bankası'nın halka arzı bulunmaktadır. Türkiye'nin güçlü doğrudan yabancı yatırım akımlarından faydalanmaya devam etmesini temin etmek üzere, yabancı yatırımcıların Türkiye'de gayrimenkul edinmelerine ilişkin haklarını korumaya yönelik olarak, gerekli yasal düzenlemenin gözden geçirilerek yasalaşması konusundaki kararlılığımız sürmektedir.

27. Türkiye'nin yatırım ortamını iyileştirmeye yönelik çabalarımızı katlama ve yatırımların önünü açacak reformların saptanması ve uygulanması hususlarında özel sektör ile yakın işbirliği içerisinde çalışmaya devam etme konularındaki kararlılığımız sürmektedir. İşyeri açma izin koşullarının yumuşatılması ve gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi, son dönemde üzerinde ilerleme kaydedilen başlıca hususlar arasında yer almaktadır. Kurumsal yönetimi güçlendirecek ve saydamlığı artıracak olan Türk Ticaret Kanunu'nun önümüzdeki dönemde (22. paragraf) TBMM'de kabul edilmesi beklenmektedir.

Program ile İlgili Genel Değerlendirme

28. Yürürlükteki Stand-By Düzenlemesi'nin sonuna yaklaşılırken, programın başlangıcında belirlenen temel hedeflerin birçoğuna ulaşıldığı düşünülmektedir. Öncelikle, maliye ve para politikalarında (yakın zamanda uygulamaya konulan enflasyon hedeflemesi çerçevesinde) sürdürülen disiplin makroekonomik istikrarı sağlamlaştırmış ve görece olarak düşük enflasyon, hızla artan doğrudan yabancı yatırım ve güçlendirilmiş kamu mali dengelerinin eşlik ettiği üç yıl daha süren güçlü ve istikrarlı büyümeye imkan sağlamıştır. Kaydedilen bu ilerlemeler, mali piyasalarda tekrarlayan dalgalanma dönemleri de dahil olmak üzere, ciddi dış şoklar karşısında dahi ekonomimizin dirençli kalmasını sağlamıştır. Aynı zamanda, sosyal güvenlik, vergi idaresi, bankacılık denetimi gibi yapısal alanların yanı sıra, kamu bankalarının yeniden yapılandırılması ve özelleştirme alanlarında da önemli ilerlemeler kaydedilmiş bulunmaktadır.

29. Programın başarısının bir yansıması olarak Türkiye, dünyanın geri kalanı ile olan ticaret ve yatırım bağlarını önemli ölçüde genişletmiş, AB ekonomilerine daha fazla yakınsama sağlamış, uluslararası rezerv pozisyonunu güçlendirmiş ve Fon'un mali desteğine olan ihtiyacını azaltmıştır. Önümüzdeki dönemde, disiplinli makroekonomik politikaları ve yapısal reformları devam ettirerek, kaydedilen ekonomik başarıyı daha da geliştirmek ve sağlanan ekonomik refahı daha da artırmak konusundaki kararlılığımız sürmektedir.

En İyi Dileklerimizle,

Mehmet Şimşek
Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı

Durmuş Yılmaz
TCMB Başkanı

EK A: 2006-07 Yılları Sayısal Performans Kriterleri ve Gösterge Niteliğindeki Hedefler

(Aksi belirtilmedikçe Milyon YTL)

	31.Mar.06		30.Haz.06		30.Eyl.06		31.Ara.06		30.Nis.07		31.Ağu.07		31.Ara.07			
	Tavan/ Taban	Gerçekleşme	Tavan/ Taban	Gerçekleşme	Tavan/ Taban	Gerçekleşme	Tavan/ Taban	Gerçekleşme	Tavan/ Taban	Gerçekleşme	Tavan/ Taban	Gerçekleşme	Tavan/ Taban	Gerçekleşme		
I. Sayısal Performans Kriterleri 1/																
1. Konsolide kamu sektörü kümülatif faiz dışı dengesine ilişkin alt sınır 2/	7.771	10.603	17.366	25.042	29.684	33.272	34.490	36.159	12.338	9.358	32.338	23.066	40.738	29.183		
2. KİT'ler hariç konsolide kamu sektörü kümülatif faiz dışı dengesine ilişkin alt sınır 2/	7.471	8.403	16.414	22.095	28.052	31.417	31.796	34.646	11.738	7.327	31.138	19.845	38.238	26.665		
3. Merkezi bütçe ve sosyal güvenlik kuruluşları konsolide faiz dışı harcamalarına ilişkin üst sınır (SSK, BK ve ES) 2/	N/A	N/A	N/A	N/A	124.046	124.859	173.084	174.972	56.485	59.690	118.593	125.003	190.795	195.988		
4. Orijinal vadesi 1 yıldan fazla olan kamu yeni dış borçlanmasına ilişkin sözleşme veya garanti verme üst sınırı (milyon ABD Doları)	8.500	4.196	14.000	4.806	18.000	6.829	21.500	10.853	9.000	4.247	15.000	8.175	22.000	10.263		
5. Orijinal vadesi 1 yıl ya da daha kısa olan kamu dış borç stoğuna ilişkin üst sınır (milyon ABD Doları)	1.000	0	1.000	0	1.000	0	1.000	0	1.000	0	1.000	0	1.000	0		
6. Net Uluslararası Rezervlerin seviyesine (TCMB ve Hazine birlikte) ilişkin alt sınır (milyar ABD Doları)	19,7	32,4	24,3	31,0	25,7	31,0	28,7	32,6	28,7	40,6	34,2	44,0	31,80	43,7		
7. Sosyal Güvenlik Kuruluşları Kümülatif Genel Dengesine (transferler öncesi) ilişkin alt sınır (SSK, BK ve ES) 3/	-6.100	-6.634	-12.000	-10.554	-18.400	-16.481	-24.300	-22.001	-5.000	-8.976	-16.300	-17.549	-24.200	-25.041		
II. Gösterge Niteliğindeki Hedefler																
1. Konsolide Kamu Sektörü Kümülatif Genel Dengesine İlişkin Alt Sınır 2/	-3.429	1.202	-3.934	7.133	-5.466	2.080	-6.460	-1.168	-6.612	-6.580	-3.612	-6.512	-5.512	-9.972		
2. Özelleştirme Gelirleri (milyon ABD Doları)	1.900	4.579	2.800	7.970	3.200	8.008	4.200	8.010	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A		
III. Enflasyona İlişkin İstisnâ Çerçeve (12 aylık yüzde değişim) 4/																
									31.Mar.07		30.Haz.07		30.Eyl.07		31.Ara.07	
									Hedef	Gerçekleşme	Hedef	Gerçekleşme	Hedef	Gerçekleşme	Hedef	Gerçekleşme
Dış bant (üst limit)	9,4		8,5		7,8		7,0		11,2		8,7		7,3		6,0	
İç bant (üst limit)	8,4		7,5		6,8		6,0		10,2		7,7		6,3		5,0	
Merkez Noktası	7,4	8,2	6,5	10,1	5,8	10,5	5,0	9,7	9,2	10,9	6,7	8,6	5,3	7,1	4,0	8,4
İç bant (alt limit)	6,4		5,5		4,8		4,0		8,2		5,7		4,3		3,0	
Dış bant (alt limit)	5,4		4,5		3,8		3,0		7,2		4,7		3,3		2,0	

1/ Kümülatif hedeflerin 2006'ya ilişkin olanları 1 Ocak 2006'dan, 2007'ye ilişkin olanları 1 Ocak 2007'den itibaren belirlenmiştir.

2/ Program ayarlama kalemleri ile ayarlandıktan sonra. Kapsam Merkezi Yönetim Bütçesine alınan yeni kurumların da dahil edilmesiyle Haziran 2006'dan itibaren genişletilmiştir.

3/Mart 2006 için gösterge niteliğinde hedef, Haziran 2006'dan 31 Aralık 2007'ye kadar performans kriteri

4/Enflasyona ilişkin istisnâ çerçevesinin test tarihleri 2007 boyunca çeyrekler itibarıyla belirlendiğinden Ek-D'de ayrıca raporlanmıştır. (EBS/07/47)